

Modelfoto: iStock.com

Aspergers syndrom hos voksne

Hvad er Aspergers syndrom?
Diagnoser/udredning
Rådgivning og nyttige adresser
Kontaktpersoner

Nu om dage sættes der mere og mere fokus på børn og unge med Autisme Spektrum Forstyrrelse (ASF), herunder Aspergers syndrom (AS), som ligger i den højt fungerende ende af ASF. Det viser sig, at det ikke kun er børn og unge, der dagligt lever med vanskeligheder relateret til Aspergers syndrom. Der er mange voksne, der oplever det besværlige møde mellem deres egen måde at opfatte omverdenen og fungere på, og den måde flertallet gør.

Ofte er mennesker med Aspergers syndrom blevet betragtet som sære, uopdragne, asociale eller excentriske. Deres mulighed for at leve et nogenlunde normalt liv er betinget af om de har kunnet kompensere og klare sig med de andre evner de besidder og om de har mødt en accept af deres personlighed.

Hvad er Aspergers syndrom?

Aspergers syndrom er et neurologisk betinget, usynligt handicap, som nogle fejlagtigt betegner som en psykisk sygdom. Lorna Wing har skematiseret ASF's vanskeligheder i en triade, hvor grundpillerne er vanskeligheder indenfor: **socialisering, kommunikation og forestillingsevne**. Det er dog ikke ensbetydende med at personer med AS ikke kan danne forhold og parforhold, kommunikere eller forestille sig, hvad andre tænker, men tegnene udadtil kan være følgende:

- begrænset evne til socialt samspil
- begrænsede eller intense interesseområder
- sproglige kommunikationsproblemer (inklusive brug og forståelse af kropssprog)
- tvangsmæssige eller specielle rutiner
- motoriske og sansemæssige vanskeligheder
- problemer med de eksekutive funktioner, hvilket betyder at de kan have problemer med tidsfornemmelse og planlægning etc.

Set fra en *aspies** perspektiv, er det en måde at opfatte verden som er mere konkret, mere strukturpræget og mere bevidsthedsafhængig end de flestes. Personer med AS skal konstant arbejde for at forstå deres omgivelser med deres hjerne. Denne forståelse kommer ikke af sig selv, den er ikke intuitiv.

Det betyder, at der i det daglige kræves meget mere hjerneaktivitet end andre mere intuitivt sociale (neurotypiske) mennesker skal præstere. Det fører til ulige vilkår for at klare sig i livet. Hvordan kan man udføre sit arbejde på lige fod med andre, når man allerede har brugt en hel del af sin energi på at forstå, hvorfor tingene ikke er, som man har forestillet sig lige den dag? Hvordan kan man fokusere på sine mål, når man konstant bliver afbrudt af sociale henvendelser uden sammenhæng eller mening? Hvordan kan man møde dagens gøremål med sindsro, hvis ens sanseapparat allerede ved morgenstunden er tyndslidt? Hvordan kan man få orden i sit hoved, når alle indtryk og informationer vælter ind som en pærevælling?

* Navn personer med AS bruger for at betegne sig selv

Hvordan kan AS være mere eller mindre synligt hos voksne?

ASF er et kontinuum. Nogle er så påvirkede af det, at de føler sig dybt handicappede. Andre kan være så højt fungerende, at de opfatter sig selv som bare... sig selv. AS kan være meget nuanceret i sit udtryk. Da det er muligt at kompensere i nogen grad, kan man faktisk fungere og trives med AS. Men det kræver som sagt væsentligt mere arbejde. Her er nogle faktorer, der er med til at hjælpe en person med AS til at opnå et rimeligt funktionsniveau:

1. Personer med Aspergers syndrom har som regel en normal til høj begavelse, det giver mulighed for at forstå situationen kognitivt eller intellektuelt (med hjernen), når det nu ikke slår til intuitivt (med følelserne).
2. Accept af ens personlighedsform, med styrker og svagheder (at man bare er sig selv), både fra omgivelserne og personligt, er af uvurderlig betydning.
3. Et trygt miljø og positive oplevelser hele vejen gennem livet, giver en sund ballast og hjælper til at gøre voksenlivets vanskeligheder overskuelige.
4. Derudover kan nogle opleve et stort positivt skub, hvis deres specielle evner eller former for intelligens kan bruges af andre. Vejen til integration i et almindeligt liv kan lettes.

Ikke desto mindre, er der mange voksne med AS, der før eller siden bliver indhentet af de stigende krav et voksenliv og nutidens mere og mere socialiserede samfund præsenterer dem for, både på arbejdsmarkedet og i fritiden. Der kan komme en dag, hvor man bliver overvældet af antallet og omfanget af vanskelighederne: Livet begynder at krakelere. Og det kan ske i alle aldre.

Hvordan opdager man, at en person er præget af AS?

Vi har nu i dagens Danmark to grupper af voksne med AS:

- de unge voksne, som er blevet diagnosticeret sent og nu passerer 18-års-grænsen og træder ud af de pædagogiske og sociale tilbud for børn og unge, og
- de, som har levet uden diagnose og opdager, at de vanskeligheder de har levet med hele livet i gennem skyldes en bestemt personlighedsprofil.

Tydelige tegn på AS viser sig oftest i børnehave- eller skolealderen. Før 1994, var viden om AS meget begrænset, nærmest ikke eksisterende. De, som i dag er voksne og først nu opdager deres AS, har skullet klare sig mere eller mindre haltende gennem livet. Det er først nu, set i bakspejlet, at de får øje på deres AS.

Opdagelse af AS hos voksne

Tit opdager man AS hos sig selv eller en anden voksen i forbindelse med diagnosticering af et barn i familien. AS-træk er arvelige og optræder ofte hos flere familiemedlemmer. Ens barns diagnosticeringsproces kan afsløre ens egne AS-træk (ensomhed, social kejtethed, billede af at være sær, underlige vaner, særinteresser, osv.). Det kan være som om brikkerne i et uforståeligt puslespil falder på plads.

AS kan også afsløres i arbejdslivet. Hyppige jobskift, fyringer, langtidsledighed på trods af, at man besidder gode intellektuelle evner, kvalifikationer og potentiale, kan ofte skyldes manglende sociale og samarbejdsfærdigheder eller øvrige psykologiske tilstande affødt af manglende kontrol over ens liv.

Parallelle vanskeligheder

AS kan til tider følges af psykiske symptomer:

- lavt selvværd,
- depression, herunder kronisk depression.
- angsttilstand,
- misbrug af forskellig art
- Obsessive Compulsive Disorder (OCD)
- hyperaktivitet/ADHD
- Tourettes syndrom
- skizoide lidelser

Tit har man diagnosticeret disse lidelser først og betragtet dem som hovedvanskelighed, men har siden hen opdaget, at AS faktisk var hovedlidelsen. Det kan tænkes, at nogle af dem faktisk er affødt af AS's grundelementer. Uanset om de er sideløbende eller en integreret del af AS, skal de tages med i behandlingsstrategien.

Hvem har brug for diagnosticering/udredning?

Der kan være forskellige behov eller årsager til at søge at få en diagnose: For nogle er det tilstrækkeligt at have viden om sig selv som redskab til at forstå og acceptere sig selv og sin måde at fungere på i livet.

Det kan være tilstrækkeligt at se, at man har Asperger-personlighedstypen, og er i stand til at fungere uden hjælp fra systemet. Det kan være rart at kunne formidle en videnskabelig forklaring om ens vanskeligheder til omgivelserne i stedet for at skulle blive dømt på ens anderledes måde at være på.

For andre, hvis vanskeligheder er for store til at de kan klare sig selv, er det vigtigt at en fagperson anerkender AS som et handicap for personen, og at der skal støttes målrettet fra mennesker med kompetence indenfor ASF.

Omkostningerne ved ubehandlet AS-tilstand kan i det lange løb blive høje både for personen og samfundet, og der er mange områder i livet, som kan afhjælpes.

Uanset årsagen til ønsket om at finde ud af, om man har AS, er det vigtigste at danne sig en oversigt over sine styrker og svagheder. Det kaldes en udredning. En diagnose giver en etiket, en udredning kan hjælpe med at finde kompensationsmuligheder.

Der er på nuværende tidspunkt ikke institutionaliserede diagnosticeringsmuligheder for voksne. Det kan derfor være svært for en voksen at finde en fagperson, der kan hjælpe med diagnosticering og udredning.

Individuelle psykologer og psykiatere er begyndte at bevæge sig ud i det felt. Indtil sundhedsvæsenet opnår et samlet overblik, må vi benytte os af den viden, som samles bl.a. hos Videnscenter for Autisme, Center for Autisme, Asperger Ressource Center, Landsforeningen Autisme (*se referencer på næste side*).

Desuden er der heller ikke blevet udviklet diagnosekriterier for voksne med Aspergers syndrom endnu. Derfor er det en svær opgave for den enkelte specialist at afgøre, om en voksen har Aspergers syndrom. For eksempel er fremtoningen af Aspergers syndrom flydende, den ændrer sig med tiden.

Personer med AS kan være i stand til at tilegne sig kompensationsfærdigheder. De kan også være eksperter i at kamuflere deres vanskeligheder. I testsituationer kan de bruge deres intelligens til at give de korrekte svar på, hvad de ved, der forventes, snarere end hvad der i sandhed afspejler dem selv. Det er ikke nemt at aflæse en voksen med AS, som har erfaringer bag sig.

En sidste vanskelighed i forbindelse med diagnosticering er, at diagnosen ikke nødvendigvis gør livet lettere. At få at vide, man er hårdt påvirket af ens AS-træk kan være en lettelse. Egne og andres forventninger kan justeres og begrænses. Får man derimod at vide, man ligger tæt på det normale område, må man slides videre over de høje forventninger.

At være højt fungerende er ikke nødvendigvis lig med, at livet er lettere. Det er ironisk, at det til tider kan være nemmere at være tydeligt dårligt fungerende end at ligge tæt ved normalområdet, selv om det lige netop er det, man stræber efter: smidig integration i omgivelserne.

Hvor finder jeg mere viden?

Der findes masser af mere eller mindre koordineret viden derude. Her er nogle gode adresser, for dem, der vil lede videre:

On-line støttegrupper/ mødesteder for aspier

as-ark

<http://uk.groups.yahoo.com/group/as-ark>

Cryocore

www.cryocore.dk

Aspergerforeningen

www.aspergerforeningen.dk

dk-autlist

www.autlist.dk

Organisationer, mm.

Landsforeningen Autisme

Kiplings Allé 42, 1. sal
2860 Søborg
Tlf. 70 25 30 65
Fax 70 25 30 70
info@autismeforening.dk
www.autismeforening.dk

Videnscenter for Autisme

Kongevejen 256
2830 Virum
Tlf. 45 11 41 91
Fax 45 11 41 85
info@autisme.dk
www.autisme.dk

Center for Autisme

Laurentsvej 14, 1. sal
2880 Bagsværd
Tlf. 44 98 23 55
Fax 44 98 23 53
info@centerforautisme.dk
www.centerforautisme.dk

Aspergers Ressource Center

Niels Finsens Allé 65
2860 Søborg
Tlf. 45 82 10 11
info@aspergers.dk
www.aspergers.dk

AspergerDK

asperger_dk@hotmail.com
www.aspergerdk.org

Erhvervstræningen

Tibbevangen 86
3500 Værløse
Tlf. 44 98 77 01
Fax 44 98 77 05
erhv@erhverv-autisme.dk
www.erhverv-autisme.dk

SORAS

Niels Juels Gade 70
8200 Århus N
Tlf. 86 78 90 99
soras@soras.aaa.dk
www.aaa.dk (søg på SORAS)

Aspit

Havneparken 2
7100 Vejle
Tlf. 76 43 22 64
aspit@aspit.dk
www.aspit.dk

Specialisterne

Store Torv 6, 4. sal
8000 Århus C
Tlf. 86 12 56 60
aarhus@specialisterne.dk
www.specialisterne.dk

Agathon.dk Aps

Sletmarken 47
6310 Broager
Tlf. 60 72 20 40
mail@agathon.dk
www.agathon.dk

Dansk Psykologisk Forlag

Kongevejen 155
2830 Virum
Tlf. 35 38 16 55
Fax 35 38 16 65
dk-psych@dpf.dk
www.dpf.dk

LANDSFORENINGEN AUTISME

INDMELDelse I FORENINGEN

Som medlemmer kan optages forældre og pårørende til børn, unge og voksne med autisme spektrum forstyrrelse (ASF) og andre interesserede, herunder firmaer, skoler, bo- og aktivitetssteder og foreninger, der ønsker at støtte foreningens formål. **Medlemskabet er personligt, men man er velkommen til at melde flere familie-medlemmer ind.**

Årligt kontingent til Landsforeningen Autisme 200,- kr.
Indmeldelse kan også foretages via foreningens hjemmeside:
www.autismeforening.dk

Ja, jeg vil gerne være medlem af Landsforeningen Autisme:

Navn: _____

Adresse: _____

Postnr. og by: _____

Telefon: _____ Mobil: _____

E-mail: _____

Jeg er forælder til: _____ pårørende til: _____

Navn: _____ født år: _____

Jeg har selv diagnosen _____ og er født år: _____

Jeg er fagperson _____ Andet _____

Kommentarer: _____

Blanketten sendes til:

Landsforeningen Autisme, Att. Sekretariatet, Kiplings Allé 42, 1. sal, 2860 Søborg
Hvis du ikke ønsker at klippe i bladet, kan du tage en fotokopi!

Kredsforeninger og Aspergerrepræsentanter under Landsforeningen Autisme

Kredsforeningen Bornholm:

Formand:

Max Kjær Tlf. 56 96 41 55

AS-repr.:

Susanne Sonne Tlf. 25 56 91 26

Kredsforeningen Frederiksborg:

Formand:

Allan Jensen Tlf. 44 95 80 72

AS-repr.:

Charlotte Sloth Jensen Tlf. 47 10 18 63

Kredsforeningen Fyn:

Formand:

Pernille Saxtrup Tlf. 64 40 04 43

Kredsforeningen Færøerne:

Formand:

Lea Wolles Tlf. +298 44 20 31

AS-repr.:

Maiken Skardenni Tlf. +298 22 18 43

Kredsforeningen Grønland:

Formand:

Ando Møller Tlf. +299 92 11 93

AS-repr.:

Inger Platou Tlf. +299 32 66 56

Kredsforeningen Herning:

Formand:

Søren Dalgaard Tlf. 97 41 34 30

Kredsforeningen København/Frederiksberg:

AS-repr.:

Morten Olesen Tlf. 31 25 78 90

AS-repr., unge:

Agnete Nielsen Tlf. 20 81 20 78

Kredsforeningen Nordjylland:

Formand:

Jørn Poulsen Tlf. 98 15 32 42

AS-repr.:

Bente Jessen Tlf. 98 57 12 27

Kredsforeningen Ribe:

Formand & AS-repr.:

Lone Jessen Tlf. 75 19 27 10

Kredsforeningen Roskilde:

Formand:

Uffe Mohrsen Tlf. 43 90 19 56

AS-repr.:

Kirsten Christensen Tlf. 43 69 26 36

Kredsforeningen Storkøbenhavn:

Formand:

Torben Riis-Nielsen Tlf. 21 21 84 62

Kredsforeningen Storstrøm:

AS-repr.:

Alice Seldal Tlf. 54 77 06 14

Kredsforeningen Sønderjylland:

Formand:

Preben Nielsen Tlf. 74 84 84 47

AS-repr.:

Lene Ravnsgaard Tlf. 74 42 02 77

Kredsforeningen Vejle:

Kollektiv ledelse, kontaktperson:

Inge Frisgaard Tlf. 75 83 43 85

Kredsforeningen Vestsjælland:

Oplysninger savnes!

Kredsforeningen Viborg:

Kollektiv ledelse, kontaktperson:

Peter K. Nielsen Tlf. 86 65 97 12

AS-repr.:

Birgit Flæng Jørgensen Tlf. 97 52 85 84

Kredsforeningen Århus:

Formand:

Marianne Banner Tlf. 86 12 25 19

*AS-repr. = Aspergerrepræsentant
i Kredsforeningen*

Udgivet af: Landsforeningen Autisme

Formand: Morten Carlsson, Tlf. 70 20 40 82, Træffetid: tirsdag kl. 16.00-19.00

E-mail: formand@autismeforening.dk

*Tekst: Christine Bajard · Foto: Colourbox.dk · Layout: Annette Lund Dreyer · Tryk: Als Offset ApS
Oplag: 2.000 stk. · 2. udgave: Oktober 2006*